

Startuoja muziejų vertinimas

Dr. Rūta PILECKAITĖ

Viena iš pernai Vyriausybės priimtose Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programos priemonių – muziejų vertinimo sistemos parengimas ir įdiegimas. 2008 m. rugpjūčio 27 d. kultūros ministro įsakymu buvo patvirtinti Muziejų vertinimo nuostatai, kurių tikslas – nustatyti muziejų pasirengimą atlikti steigimo dokumentuose numatytus tikslus ir funkcijas bei teikti kokybiškas paslaugas lankytojams.

Tikimasi, kad nuo 2009 metų sausio 1 dienos Lietuvoje startuosiantis daugelyje Europos šalių taikomas muziejų vertinimas (arba akreditavimas), orientuotas į šiuolaikišką muziejaus kaip atviros, demokratiškos, gyvos ir patrauklios kultūros institucijos sampratą, padės užtikrinti šioms įstaigoms visuomenės patikėtos misijos įgyvendinimą, skatins „geros praktikos“ pavyzdžių pripažinimą ir populiarinimą, padės mūsų muziejams efektyviau veikti konkurencijos sąlygomis, gerins muziejų įvaizdį visuomenėje.

► Rengiant muziejų vertinimo projektą analizuota Didžiosios Britanijos, Danijos ir kaimyninės Latvijos, vienintelės iš Baltijos šalių jau dešimtmetį atliekančios muziejų akreditavimą, patirtis. Šiandien latviai yra akreditavę per 60 iš daugiau nei 100 šalies muziejų. Kaimyninės šalies kolegos pažymi, kad nors vertinimas (Latvijoje jis valstybės lėšomis išlaikomiems muziejams yra privalomas) buvo pakankamai skausminga procedūra, gauta akreditacija pagrįstai didžiuojamasi. Atkreipiamas dėmesys ir į tai, kad pasirengimas vertinimui neabejotinai buvo naudingas, nes

Museum Evaluation Starts

Dr. Rūta PILECKAITĖ

The publication presents one of the measures of Museum modernization programmes for years 2007–2015 as adopted by the Government of the Republic of Lithuania in 2007 – Development and implementation of Museum Evaluation System.

The Order of Culture Minister as of 27 August 2008 the Museum Evaluation Regulations were approved of, the aim of which is to diagnose the preparedness of museums to fulfil the aims and functions as foreseen in the documents of their establishment as well as to provide high quality services to the visitors. It is expected that since 1 January 2009 the Museum evaluation (or accreditation) will start in Lithuania. It is applied in many Europe's countries; it is oriented towards a contemporary concept of a museum as an open, democratic, live and attractive cultural institution, will help to ensure the implementation of the mission delegated to these institutions by the society, will encourage the recognition and popularisation of the “benchmark practice” examples, will help our museum in a more efficient way to operate under the conditions of competition, will improve the museum image in the society.

While preparing the Museum evaluation project the analyses of the experience was conducted of such countries as the Great Britain, Denmark and the neighbouring Latvia, the only from the Baltic countries that carries out Museums accreditation for a decade already. The model chosen by Great Britain seemed to be the most suitable for Lithuania – not so strict in comparison to the Latvian or the Danish one. On one hand, it is based on the motivated museum's attempt to be evaluated, but not through compulsion, on the other hand, it encompasses all the major areas, devoid of which a contemporary museum could not function successfully.

privertė muziejus pasitempti, peržiūrėti ar pakeisti kartais metų metais neužkliuvusius dalykus. Tuo tarpu estai, kurie teigia turintys liberaliausią Baltijos šalyse muziejų sistemą (priskaičiuoja per 200 muziejine veikla užsiimančių institucijų, o muziejaus sąvoką traktuoja daug laisviau, negrįsdami jos akademiška, siejama su kolekcijos turėjimu ir kryptingu jos formavimu, samprata) bent artimiausioje ateityje vertinimo įvesti neketina.

► Lietuvai tinkamiausias atrodė modelis artimas Didžiosios Britanijos pasirinktam – ne toks griežtas kaip latvių ar danų, paremtas pačių muziejų motyvuotu siekiu būti įvertintais, o ne prievole, bet aprėpiantis visas tas svarbiausias sritis, be kurių šandieninis muziejus negalėtų sėkmingai funkcionuoti – efektyvų valdymą ir vadybą, rinkinio vystymą (pastovių ekspozicijų atnaujinimą, parodas, publikacijų rengimą, mokslinių tyrimų ir restauravimo projektų vykdymą, edukacinę veiklą ir kt.) bei paslaugas, kurios lankytoji leistų muziejuje jaustis nuolat laukiamu, skatintų jį sugrįžti.

► Muziejų vertinimas mūsų šalyje tik startuoja, todėl pradiniam etape, iki 2012 metų, visų tipų muziejams jis bus savanoriškas. Vėliau taps privalomu tiems, kurių steigėja yra Kultūros ministerija.

► Vertinimą vykdys kultūros ministro sudaryta 7 narių komisija, į kurią atstovus deleguos Lietuvos muziejų asociacija bei Kultūros ministerija. Į komisiją ketinama pakviesti ir nepriklausomus ekspertus.

► Įvertinimas muziejui bus suteikiamas 3 metams. Prašymai vertinimui bus priimami ištikus metus. Vertinimo komisija dirbs ministerijoje arba vertinamame muziejuje, jei to bus pageidaujama.

► Vertinami bus trys muziejaus misiją ir funkcijas užtikrinantys veiklos lygmenys. Pirmasis – muziejaus valdymas ir vadyba, apimantis muziejaus teisinę bazę, veiklos planavimą ir kontrolę, organizacinę struktūrą, žmogiškųjų bei finansinių išteklių valdymą, materialinę bazę. Antrasis – muziejaus rinkinio vadyba. Bus analizuojama, kaip planuojamas eksponatų įsigijimas, ar laikomasi Muziejuose esančių rinkinių apsaugos, apskaitos ir saugojimo instrukcijoje nustatytos eksponatų priežiūros tvarkos, ar rūpinamasi laiku juos restauruoti, kaip užtikrinama eksponatų būklės prevencija, kaip populiarinamas rinkinys, vystoma partnerystė, bendradarbiavimas su kitais muziejais bei rėmėjais. Trečiasis blokas aprėps paslaugas lankytojams: jų informavimą, orientavimą, teikiamų paslaugų įvairovę, atvirumą lankytoji.

► Vertinant bus skiriami balai (nuo 0 iki 5 arba nuo 0 iki 1) už kiekvieną nustatytą minimalų reikalavimą. Jei muziejus atitiks daugiau reikalavimų – ir rekomendacinio pobūdžio – už juos bus skiriami papildomi balai. Susumavus komisijos narių balus ir išvedus jų vidurkį, šis bus laikomas muziejaus gautu įvertinimu. Teigiamas įvertinimas yra 94 balai iš 246 galimų. Toks muziejus bus pripažįstamas atitinkančiu nustatytus minimalius reikalavimus.

► Apie muziejaus gautą įvertinimą bus skelbiama viešai: Kultūros ministerijos tinklalapyje įvertintų muziejų sąrašė. Jame bus nurodomas muziejaus surinktų balų skaičius, todėl atsiras galimybė ir Lietuvoje pradėti reitinguoti muziejus.

► Kas gi muziejus turėtų skatinti dalyvauti vertinime?

► Visų pirma, žinoma, noras patekti į šalies prestižinių, tai yra savo misiją suprantančių ir gerai ją vykdančių, matoma veikla išsiskiriančių bei tam tikrą kokybiškų paslaugų paketą lankytoji užtikrinančių muziejų sąrašą.

► Be to, nuo 2009 metų numatoma taikyti prioritetą įvertintų muziejų projektams, teikiamiems Kultūros ministerijos finansuojamai muziejinės veiklos programai. Ar tai reiškia, kad geresnis

įvertinimo neturintio muziejaus projektas automatiškai „pralaimės“ prastesniam įvertinto muziejaus projektui? Jokių būdu ne. Galutinį sprendimą, kurio muziejaus projektas yra vertingesnis, kaip ir iki šiol turės priimti projektų turinį vertinantys ekspertai.

► Ruošdamiesi vertinimui muziejai, be abejo, privalės atlikti tam tikrus parengiamuosius darbus. Tačiau ši savianalizė, neabejotinai, bus naudinga jiems patiems – leis pažvelgti tiek į savo kasdienį darbą, tiek į veiklos perspektyvą tarsi iš šono, įvertinti stipriąsias ir silpnąsias puses. Taigi, ir ką keisti ar tobulinti reikėtų, tikėtina, po to taps aiškiau. ■

L. Valužienė nuotr.